

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-31

**Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid,
Volksgezondheid en Consumentenzaken**

27 561

Nationaal Antennebeleid

Nr. 264

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN
WERKGELEGENHEID**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 december 2011

In het Algemeen Overleg met de Vaste Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 28 september jongstleden heeft de minister van SZW toegezegd (kamerstuk 21 501-31, nr. 258) voor het einde van het jaar uw Kamer nader te informeren over elektrogevoeligheid en elektromagnetische velden (EMV).

De minister heeft toegezegd te zullen overleggen met de minister van VWS over de gevolgen van de concept EU-richtlijn EMV, in het bijzonder voor groepen die gevoelig zijn voor straling en de Kamer te zullen informeren over de gegevens die hierover bekend zijn.

Mede namens de minister van VWS volgt hieronder mijn reactie.

Blootstelling van de algemene bevolking

Blootstelling aan elektromagnetische velden is een algemeen verschijnsel in het dagelijks leven (draadloze telefonie, dataverkeer, zenders, elektriciteit). De blootstellingsniveaus zijn zo laag dat er geen gezondheidseffecten optreden.

Er zijn echter mensen die gezondheidsklachten hebben die zij zelf relateren aan deze dagelijkse blootstelling. Dit wordt elektrogevoeligheid of elektrohypersensitiviteit genoemd.

De Gezondheidsraad besteedt in adviezen¹ en jaarberichten^{2, 3, 4} ruim aandacht aan deze gezondheidsklachten. Het gaat om uiteenlopende niet-specifieke gezondheidsklachten waarvoor geen medische verklaring en geen algemeen erkend ziektebeeld bestaat. De Gezondheidsraad concludeert uit de beschikbare wetenschappelijke gegevens dat er tot op heden geen oorzakelijk verband is aangetoond tussen deze blootstelling en het optreden van klachten. Dit neemt niet weg dat het van belang is om onderzoek te blijven doen naar de oorzaak van deze klachten. Pas als aangetoond is dat er oorzakelijke verbanden zijn tussen blootstelling en gezondheidsklachten acht ik het mogelijk om wettelijke maatregelen te

¹ Gezondheidsraad. Gezondheidseffecten van blootstelling aan radiofrequente elektromagnetische velden: Aanbevelingen voor onderzoek. Den Haag: Gezondheidsraad, 2003; publicatie nr 2003/03.

² Gezondheidsraad. Commissie ELF elektromagnetische velden. Elektromagnetische velden: Jaarbericht 2003. Den Haag: Gezondheidsraad, 2004; publicatie nr 2004/01.

³ Gezondheidsraad. Elektromagnetische velden: Jaarbericht 2005. Den Haag: Gezondheidsraad, 2005; publicatie nr 2005/14.

⁴ Gezondheidsraad. Elektromagnetische velden: Jaarbericht 2008. Den Haag: Gezondheidsraad, 2009; publicatienr. 2009/02.

overwegen.

Blootstelling van werknemers

Werknemers kunnen in arbeidsomstandigheden worden blootgesteld aan sterke bronnen van elektromagnetische velden. In een beperkt aantal gevallen, zoals bij interventie-MRI, weerstandslas, inductieovens en onderhoud aan een omroepzender, kunnen gezondheidseffecten optreden. Bij lage frequenties (samenhangend met onder meer de elektriciteitsvoorziening) gezondheidseffecten ten gevolge van elektrische stimulatie van zintuigen, zenuwen en spieren; bij hoge frequenties (bijvoorbeeld bij grote zendinstallaties) gezondheidseffecten ten gevolge van opwarming van het lichaam of delen daarvan. Beide zijn dit wetenschappelijk aangetoonde effecten die direct bij of kort na blootstelling optreden.

Als de elektromagnetische velden sterk genoeg zijn, kan elektrische stimulatie leiden tot een schrikreactie, tintelingen, pijn of hartritme stoornissen. Deze effecten verdwijnen bij het stoppen van de blootstelling. Voor de opwarming van weefsel geldt dat niet in alle gevallen. Met name de ooglenzen is gevoelig voor opwarming. Als de elektromagnetische velden te sterk zijn, kan dit bijvoorbeeld leiden tot een onomkeerbare troebeling van de lens.

Voor genoemde gezondheidseffecten, elektrische stimulatie en opwarming, heeft de ICNIRP¹ internationale aanbevelingen voor grenswaarden van blootstelling opgesteld. Onder deze grenswaarden komen de effecten niet voor.

De Europese Commissie heeft in juni 2011 een voorstel voor een richtlijn met een limietstelsel voor de bescherming van de werknemer tegen deze effecten van elektromagnetische velden aangeboden aan de Europese Raad en Parlement. Dit voorstel is gebaseerd op genoemde ICNIRP-aanbevelingen.

Het richtlijnvoorstel is nu in behandeling in de Raadswerkgroep Sociale Vraagstukken en in de Commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken van het Europees Parlement.

Andere effecten van blootstelling aan elektromagnetische velden zijn niet wetenschappelijk aangetoond. Er wordt veel onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld het ontstaan van bepaalde tumoren of de ziekte van Alzheimer door blootstelling aan elektromagnetische velden, maar alles bij elkaar genomen is er geen overtuigende en consistente relatie aangetoond tussen blootstelling en gezondheidseffecten.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
P. de Krom

---

¹ International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection, een onafhankelijke wetenschappelijke commissie die adviseert over gezondheidseffecten van niet-ioniserende straling aan WHO, ILO en EU.